

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Global utbredelse

Toppskarven har en begrenset utbredelse i det nordlige og vestlige Europa. De viktigste hekkeområdene er De britiske øyer, Norge og Island. I Vest-Afrika, Middelhavet og Svartehavet finnes andre underarter. Mot øst går toppskarven til Murmansk-kysten.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Hekkeområdene ligger ytterst på kysten av Vestlandet, Trøndelag og Nordland. De sørligste koloniene ligger utenfor Stavanger. Sporadisk hekking er også registrert lenger sør i Rogaland (funnt sør for Kjør er nye funn). De nordligste koloniene ligger ved Grense Jakobselv i Sør-Varanger.

Toppskarven hekker i kolonier, men disse er løsere organisert enn hos storskarv. Størrelsen på koloniene er også som regel mindre, oftest bare 15-30 par (Røv 1990), men det finnes noen store kolonier på over tusen par. Nordvestlandet har tradisjonelt vært det viktigste hekkeområdet for toppskarv i Norge, med Runde utenfor Ålesund som verdens største koloni med ca. 5000 par i 1975 (Folkestad 1981). De viktigste hekkeplassene for arten i dag er Kjørholmene i Rogaland, Runde, Froøyene og Sklinna i Trøndelag, Helgelandskysten og Røst i Nordland, og Vest-Finnmark (Røv 1984b).

Toppskarven foretrekker å hekke i steinur eller i bergsprekker, ofte i sterkt kupert terreng, på øyer og holmer ytterst i skjærgården. Den finnes for øvrig som et fast innslag i de fleste fuglefjellene på kysten. Arten er sårbar overfor villmink i motsetning til sin større slektning. Viktige faktorer i toppskarvens valg av hekkehabitat er muligheter for skjul for reiret, lett atkomst til sjøen og fravær av rovpattedyr. Nærhet til næringsrike havområder er en forutsetning.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Røv (1984b) beregnet hekkebestanden til 15.000 par i 1980-84. Selv om det har forekommet betydelige bestandsvariasjoner siden den gang er det ikke tilstrekkelig datagrunnlag for å foreta en ny vurdering av totalbestanden. Bestandsutviklingen i utvalgte områder fram til 1988 er behandlet av Røv (1990). Etter den tid er bestandsutviklingen blitt fulgt gjennom det nasjonale overvåkningsprogrammet for hekkende sjøfugl (se Lorentsen 1990).

I Rogaland har bestanden økt med ca. 20% pr. år i perioden 1979-88, og er fortsatt i økning. På Runde gikk bestanden dramatisk ned fra 5000 til under 2000 par på slutten av 1970-tallet. Årsakene antas å være en kombinasjon av næringssvikt, høyt jakttrykk og drukning i fiskeredskap. Bestanden er nå langsomt på vei opp igjen. På Froøyene i Sør-Trøndelag har be-

standen holdt seg stabil på omkring 1000 par siden 1974, mens på Sklinna lenger nord på Trøndelagskysten har det vært en jevn økning siden registreringene begynte i 1980. På Røst skjedde det en halvering av bestanden mellom 1985 og 1986. Først i det siste har bestanden begynt å ta seg opp igjen. Også i Troms og Vest-Finnmark skjedde det en kraftig bestandsnedgang omkring 1986-87. Dette kan settes i sammenheng med sammenbruddet i loddebestanden i 1986.

Hekkebiologi

De 2-3 lyseblå eggene legges vanligvis i midten av mai og ruges i ca. 30 dager av begge foreldrene. Reirene ligger oftest godt skjult under stein eller i bergsprekker beskyttet mot uvær og forstyrrelse. Ungene blir matet med oppgullet småfisk (særlig yngel av torskefisk og sil). De blir i reiret til de er over 50 dager gamle.

Trekkforhold

Johansen (1975) og har bearbeidet tidligere ringmerkingsgjenfunn og konkluderte med at overvintringsvanene varierte mellom de ulike hekkeområdene. Utenom hekketiden samles de fleste toppskarvene (både sørfra og nordfra) i de næringsrike kystområdene i Møre og Sør-Trøndelag. Det overvintrer også en god del toppskarv på Vestlandet og i Nord-Norge. De norske fuglene holder seg vanligvis innenfor landets grenser hele året. Det gjenstår å sammenfatte detaljene omkring artens trekkvaner for de seinere åra.

Nils Røv

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

182 ● Konstatert hekking

31 ● Sannsynlig hekking

46 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

